

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unŭ anŭ 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe anŭ 36 fr., pe șese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

SĚ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Sorisorŭ nefrancoate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

ANULŪ XLVIII.

N° 47.

Joi, 28 Februarie (12 Martie)

1885.

Brașovŭ, 27 Febr. (11 Martie) 1885.

Se vede că ne apropiămŭ cu pași răpeși de primăvară, căci érași ne sosescŭ sciri neliniștitoare din sînulŭ poporațiunilorŭ din peninsula balcanică. Aceste sciri privescŭ de o camdată Macedonia și Albania, două provincii în care domnesce cea mai mare nemulțămire.

Scimŭ că atașatulŭ militarŭ dela ambasada englesă din Constantinopole, maiorulŭ Trotter, fusese însărcinatŭ să studieze situațiunea din Macedonia. Elŭ și-a terminatŭ misiunea și după cum ne spune „Correspondența politică,” rezultatele cercetărilorŭ sale sunt puținŭ satisfăcătoare.

Părțile sudice ale provinciei s'au mai liniștitŭ, ce e dreptŭ, în timpulŭ din urmă, dar în districtulŭ Dibra și în ținuturile dela granițele Bulgariei și Rumeliei orientale ferberea în sînulŭ poporațiunilorŭ este mare și siguranța publică este amenințată.

Nu mai puținŭ neliniștitoare este starea lucrurilorŭ din Albania, unde Arnăuții nu vrêu să se împace cu Turcii odată cu capulŭ. Albanesii sunt hotărâți să nu lase hangearulŭ din mână, decâtŭ când vorŭ scăpa de dominațiunea turcescă.

Rapórtelē ce sosescŭ din Albania ne facŭ să credemŭ, că încăerările dintre Turci și Albanesi, care peste érnă mai încetaseră, vorŭ fi cu atâtŭ mai sângerose, cu câtŭ atmosfera munțilorŭ va permite Arnăuțilorŭ să se adăpostescă mai lungă vreme în obârșiele lorŭ, de unde apoi la ocașiuni bine venită să sară asupra Turcilorŭ și să i măcelărescă.

Inceputulŭ l'au făcutŭ deja de acum Arnăuții din ținutulŭ Drinei. În Belgrad au sositŭ sciri din Pristina, că în apropierea Prisrendului a fostŭ unŭ grósnicŭ măcelŭ între trei bataliōne de oștire turcescă numărândŭ 2400 de ómeni și între Albanesi. Încăerarea a începutŭ în Ljumanka Nahia lângă Drina și succesulŭ hangearelorŭ arnăuțesci a fostŭ atâtŭ de mare, încâtŭ în defileulŭ Bucolji cele trei bataliōne turcesci ce s'au trimisŭ să împărștie pe Arnăuții, au fostŭ făcute prizoniere, și parte mare din ele măcelărite.

După tóte acestea, nu mai este de lipsă să accentuămŭ, că materia esplosibilă și acum, 6 ani după tractatulŭ din Berlinŭ, este destulă în Orientŭ și că prin ținuturile totŭ ce au alcătuitŭ diplomații în 1878, n'a fostŭ decâtŭ numai unŭ pasŭ spre rezolvarea cestiunii Orientului.

Acéstă rezolvare se va impune în curéndŭ cu mai mare putere ca la 1877 diplomației europene și sórtea orientului europénŭ și a popórelorŭ mici depinde fórtē multŭ dela modulŭ cum se vorŭ resolvá conflictele ce s'au iscatŭ în Europa, Africa și Asia prin intrigile cancelarului germanŭ, ce au de scopŭ de a desbina între sine pe Anglia, Franța și Italia, cari arŭ trebui să mérgă mână în mână avéndŭ interese comune.

Credincioșii ce se ținŭ de biserica gr. cat. din Maierŭ — cu tóta inteligența au asistatŭ la serviciulŭ divinŭ.

Preotulŭ l'a introdusŭ cu următoarele cuvinte: „Iubiți creștini, acéstă pomană pe care o vedeți aședată pe masă înaintea vóstră, se va împărși pentru unŭ scopŭ filantropicŭ — împreună-ți-vē dară rugăciunile vóstre cu ale preotului.”

Publiculŭ întregŭ cu zelulŭ celŭ mai mare s'a rugatŭ — aruncândŭ privirile la fiecare amintire a numelorŭ lorŭ cătră cerŭ. — Intiligența încă entusiasmată s'a rugatŭ.

Unŭ poporanŭ a dăruitŭ sfintei biserici și o iconă cu rēstignirea Domnului „Isusŭ Christosŭ” reamintindu-și cuvintele ce le-a rostitŭ preotulŭ cătră „Horia și Cloșca” la executarea lorŭ: „Sărută-ți acéstă cruce și luați pildă dela celŭ ce a muritŭ pe ea.” i. p. —

CRONICA POLITICĂ.

Declarațiunile ce le-a făcutŭ lordulŭ Gravelle în parlamentulŭ englesŭ, pentru ca să împace pe Bismarck, facŭ pe cele mai multe țiare franceze să ia în risŭ pe ministrulŭ englesŭ și condamnă tonulŭ umilitŭ cu care a vorbitŭ. Limbagiulŭ nobilului lordŭ, ȓice „Temps,” va deșopta órecare mirare în Europa. Lordulŭ Granville s'a demisŭ până la o mărturisire umilită și s'a înjositŭ în fiecare direcțiune, așa că prințulŭ Bismarck ar fi de ferŭ, d'că nu s'ar simți mișcatŭ de atâtă pocăință. »Paris« nu vrea să mai vorbescă de fiorosulŭ actŭ de pocăință. Anglia se va întorce dinspre ministrulŭ care a arătatŭ o slăbiciune de necrețutŭ. »France« crede, că Gladstone și Granville nu mai potŭ fi respectați de poporulŭ englesŭ. „Liberté” numesce pe prințulŭ Bismarck unŭ Joe; când elŭ își încrunță sprincele, tremură Olimpulŭ. Numitulŭ ȓiarŭ își bate jocŭ de pocăința lordului, dar celŭ puținŭ găsește că e bine, că s'a înlăturatŭ cauza care putea să turbure liniștea Europei.

Maiorulŭ Trotter, atașatulŭ militarŭ la ambasada englesă din Constantinopole, care fusese însărcinatŭ să studieze situațiunea din Macedonia, și-a terminatŭ misiunea. »Pol. Corr.« e informată că, precum se asigură în cercurile bine instruite, raportulŭ maiorului Trotter constată, cumcă siguranța publică în părțile sudice ale provinciei în cele din urmă 18 luni s'a îmbunătățitŭ fórtē multŭ, precândŭ în districtulŭ Dibra și în ținuturile dela granițele Bulgariei și Rumeliei orientale starea siguranței publice este ca și mai înainte fórtē satisfăcătoare.

Starea lucrurilorŭ în Albania se află totŭ în acelŭ stadiu de nesiguranță și turburare ca totdeuna până acuma. »N. fr. Presse« află din Belgradŭ, că după rapórtelē sosite acolo din Pristina, în Albania, Arnăuții s'au încăeratŭ cu trupele turcesci în Ljumanka Nahia, lângă Drina, la 35 kilometri spre sudŭ-vestŭ de Prisrend. Lupta a fostŭ sângerósă și în defileulŭ Bucolji, Albanesii au luatŭ prizoniere trei bataliōne de Turci de câte 800 de ómeni. Se mai comunică, că parte mare din cei 2400 de Turci au fostŭ măcelăriți de bandele albanese.

O nouă probă a bunătății maghiare față cu Românii.

Năsêdŭ, la 7 Martie 1885.

Deși șodeniile și lucrurile de risŭ suntŭ la ordinea ȓilei, mai vėrtosŭ de unŭ timpŭ încóce sub constituțiōnismulŭ actualŭ, nu va strică a mai înregistra unŭ casŭ curios în anele acestorŭ țeri. Lucrulŭ în sine mai că nicl atențiune n'ar merita, necum să-i dea omulŭ însemnătate. Cu tóte acestea, căutându-se la modulŭ și forma executărei, la scopurile ce urmăresce regimulŭ actualŭ și organele aceluia, precum și la felurile apucături, cari se folosescŭ pentru de a provocá lucruri, prin cari se potă astupá golătatea fraselorŭ de tóte ȓilele ale ȓiaristicii maghiare, precum și ca să-și spele față cu lumea

esternă rușinea, căreia se espunŭ pre ȓi ce merge prin insultele, ce le aruncă continuu asupra naționalitățilorŭ nemaghiare numindu-le trădătoare de patriă și mai scie D-șeu cum, nu se póte trece nicl decum cu vederea.

Bunulŭ nostru regimŭ, ca nu cumva să rămână vre-unŭ colțŭ locuitŭ de naționalități nemaghiare neimpărșitŭ de bunătățile sale nemărginite și de părintesca-i îngrijire, a însărcinatŭ după mórtea fostului comite supremŭ alŭ comitatului Bistrița-Năsêdŭ Franciscŭ Wössler, pe comitele supremŭ alŭ comitatului Solnocŭ-Dobéca ca să vină și să fericescă și pe locuitorii Români și Sași ai acestui comitatŭ. Pre ce cale voesce a face acéstă e destulŭ de cunoscutŭ până acuma, este însă a se arată și calea indirectă a faptelorŭ complinite, pe care voesce a-și ajunge scopulŭ. Lăsândŭ de o parte frazele de care se folosește sub masca bunei voințe ȓicéndŭ: „nu impunŭ, ci e o dorință a mea d'că se póte implini, precândŭ în faptă notarilorŭ și altorŭ impiegați politici le și impune, firesce totŭ sub formă de dorință și aceia facŭ de frică ca de bună voină, să trecŭ la obiectŭ:

În Năsêdŭ s'a întemeiatŭ nu de multŭ o societate acțiōnară pentru înființarea unei tipografii și librării. Librăria s'a și deschisŭ pe basa concesiunei organelorŭ politice și sub firma intabulată judecătoreșce »Concordia.« Aceea librăria s'a mărginitŭ până acuma numai la procurare de cărți școlastice precum și utensilie pentru școlă, apoi la comandarea de cărți și foi de cetitŭ la dorința espresă a unui orŭ altuia dintre privați.

Pre basa unei denunțări false orŭ că doră numai i-a picatŭ din seninŭ în minte prea bunului și îngrijitorului nostru comite supremŭ, că s'ar vinde cine scie ce cărți revoluționare și cuprinđătoare de idei daco-romanistice, trămite pe vice-măria-sa, »mâna dréptă« după cum îlŭ numesce, pe proto-notarulŭ actualŭ cu însărcinarea de a luá la strictă cercetare numita librăria.

Acela și vine la Năsêdŭ, și încă cum? »Risum teneatis!« Eacă așa: La 6 Martie st. n. a. c., între orele trei și patru post-meridiane apare vice-măria-sa înaintea numitei librării însoțitŭ de-o gardă de 5 gendarmi sub comanda unui sub-locotenentŭ de gendarmeriă, pune totŭ edificiulŭ sub stare de asediu, lăsândŭ să se posteze la fiecare ușă câte unŭ gendarmŭ — norocŭ că întregŭ edificiulŭ nu posedă multe uși, căci ar fi fostŭ altcum necesitatŭ să recuire gendarmeriă cine scie de unde și pe bieții asediați i-ar fi ținutŭ acolo tóta nóptea, ba póte și a doua ȓi. — Se dá ordinŭ strictŭ ca să nu lase pe nimenŭ să éșă din cei asediați, nicl să între cineva în loculŭ cu pricina. Ce e mai multŭ, în același edificiu cu librăria se află și administrațiunea casei de împrumutŭ și păstrare »Aurora« și după cum se scie la societăți de atare natură ómenii vinŭ continuu. Pe căți i-a apucatŭ furtuna acolo împreună cu controlorulŭ i-au pusŭ asemenea sub stare de asediu, altora însă li s'a opritŭ intrarea, asemenea s'a întemplatŭ, de sine se înțelege, la librăria.

Intrândŭ vice-măria-sa împreună cu numitulŭ sub-locotenentŭ, întrébă de capulŭ societății, și servitorulŭ spune că acela e profesorulŭ Dr. A. P. Alexi. Numai decâtŭ lasă să-lŭ cheme și-i spune scopulŭ venirii. Firesce că i s'a cerutŭ cartea de legitimare, care i s'a și arătatŭ, o zamă lungă, și încă norocŭ că d-lŭ Alexi scie așa de bine unguresce, încâtŭ a pututŭ să înțelégă cuvintele: Bánffy, főișpan. Dându-i-se însă deslușire cumcă numitulŭ profesorŭ e numai ca însărcinatŭ cu conducerea afacerilorŭ de întreprindere, ér capulŭ directoriului este directorulŭ gimnasialŭ Iónŭ Ciocanŭ, se invită ca până la sosirea aceluia să începă manopera pentru care e trămisŭ.

La patru ore se începe cercetarea, se pulveriséză carte de carte, articolŭ de articolŭ, până și caetele de scrisŭ, întrebându-se, că nu cumva suntŭ și cu chipuri, la ce arătându-se una din întemplare cu chipulŭ lu Petóffy s'a întreatŭ, d'că cumva nu ar fi de confiscatŭ și aceea.

Spre mai mare mirare află vice-măria-sa că în librăria din Năsêdŭ se găsește și mapa comitatului și-a și cumpératŭ una, asemenea și sub-locotenentulŭ gendarmŭ, ȓicéndŭ că în librăriile din capitală nu se află, (fie permisŭ a observa, între parentese, că póte fi oricine sigurŭ, că în librăriile care le cercă dumnealui, nu se va fi aflândŭ).

Parastasele întru pomenirea martirilorŭ noștri din 1784—85.

Alba-Iulia 24 Faurŭ 1885.

Domnule Redactorŭ!

Duminecă în 17 Faurŭ v. (1 Martie n.) a. c. s'a celebratŭ și la biserica gr. c. din Maierŭ (Alba-Iulia) parastasulŭ „Martirilorŭ Horia, Cloșca și Crișanŭ,” cari au fostŭ anume pomeniți.

După ce s'a gătat cu pulverizarea cărților cam pela 8 ore, ca să nu mîergă chiar fără rezultat din Năsăud, spaima Maghiarilor, a aflat cu cale a confisca următoarele: »Istoria revoluțiunii lui Horia și Cloșca« toate exemplarele câte le-a aflat; »Beiträge zur Geschichtsforschung der Rumänen« tradusă românește; »Martirii dela Plevna«; »Cărțile săténului român« Nrii: I, II și III; »Un catalog de cărți a librăriei Sococ et. Comp«; două declarațiuni vama; un număr din »Școala practică« a lui Petri din anul 1883.

Cu acestea gătându-se manopera patriotică, invită pe președintele directoriului și pe conducătorul afacerilor de întreprindere, ca să subserie protocolul, cari ambii au declarat simplu, că așa ceva nu pot să subserie. Inchipuiesc-și oricine, cât de greu a putut să înghiță vice-omnipotența sa, care firesce nefăcându mulți pureci prin Năsăud, a trecut ca Mercur la Olimp, ca să raporteze lui Joe despre strălucitul rezultat.

Trecîndu dela Evrei éráși la némuri, să fie permis a adresa Ilustrității sale, domnului fișpanu, câteva întrebări:

Voesce Ilustritatea sa pe astă cale să întemeieze bunele relațiuni între domnia lui și locuitorii acestui comitat, care le accentuă cu atâta însuflețire la deschiderea primei congregații după instalare? — Atunci numai înainte. Ne vom înțelege bine.

Voesce Ilustritatea sa să se arate tare și mare, să terorizeze ca în comitatul Solnoc-Dobéca? — Alios ventos aliasque procellas vidimus. — Fiă sigură Ilustritatea sa, că atît locuitorii sași cât și Românii din comitatul Bistrița-Năsăud vor să se fiă totdeauna cu băgare de seamă și să lupte mîna în mîna întru apărarea drepturilor sale, între marginile legii, de valoare generală, dér nu dictate și impuse arbitrarmente de atotpotența sa.

Voesce în urmă Ilustritatea sa a-și câștiga merite prin a face din țînțari armăsari? — Atunci i se dă sfatul să-și alégă ocupațiunile mai convenabile cu poziția ce o ocupă, lăsîndu atari lucruri pe seama detectivilor.

Incîtu atinge afacerea cu librăria »Concordia«, fiă sigură Ilustritatea sa, că totu lucrul se reduce la o denunțare de nimic, fără de nici un temei.

Un locuitor năsăudén.

Răspuns la „o nedumerire.“

Brașov, 19 Februarie.

III.

Lealii și sincerii noștri colegi sumuță prin insinuările cele mai perfide pe agenții polițienesci ai d-lui Tisza în contra poporului nostru și în contra celor ce se luptă de timp îndelungat pentru drepturile lui;

„Tribuna“ nu se sfiesce de a susține, că preținșii socialisti de dincolo ar voi să dea foc „Ardélului“;

„Tribuna“ are „hotărîrea“ și „îndrăsnéla“ de-a susține că

»Se agitéză printre Români, atît aci cât și în România contra Ungariei și contra națiunii maghiare în deosebi, și această agitațiune pornesce dela emigrații ardeleni, ungureni și bănățeni« (Tribuna Nr. 76 din 1884);

Și ca nu cumva poliția d-lui Tisza să fie în dubiu asupra înțelesului cuvîntului agitațiune, „Tribuna“ dîce cătră cei dela „Pester Lloyd“, cari fiind mai bine informați din partea șefului poliției statului, nu credeau în mărima primejdiei descoperite de ea, următoarele:

»Ar fi însă lucru primejdios să ne prețuim vrășmașul mai pe jos de adevărata lui valoare... Fără îndoială ei singuri (adecă emigrații) nu pot scote din țînți nici Ungaria, nici România. Se pôte însă ca să fie și alții mai puternici ca dîșii, cari voiesc să scotă atît România, cât și Ungaria din țînți și cu aceștia să lucreze printr'înșii.«

Care va se dîcă „Tribuna“ susține ceea ce susține și „Ellenzék“ și „Pești Naplo“ și „Nemzet“ cu toți soții lor, că adecă „se agitéză printre Românii de aici“ și admite că această agitațiune pôte veni dela alții mai puternici, protectorii „Prințului órecare“, cu care a face causă comună ne ține chiar și pe noi capabili.

„Tribuna“ totu așa de puțin ca și diarele maghiare va fi în stare a ne dovedi, unde, când, cum și prin cine se agitéză printre Românii de aici în contra Ungariei și a națiunii maghiare. Dar ajunge că afirmă cu „hotărîre“ și cu „îndrăsnéla“. Și mai are încă nerușinarea de a dîce că prin asemeni denunțări tendențioase, cari servesc numai spre justificare ad-

versarilor noștri în procederile lor violente față cu poporul român, mai are încă perfidia a dîce, că prin această „susține cauza română.“

De-o parte „Tribuna“ debutéză, dela aparițiunea ei, cu asemeni insinuări neîntemeiate;

de altă parte ea ne spune mereu: „Suntem unu popor de ómeni séraci; suntem nisce nemernici; „vrem să avem numai hrana de tóte zilele, nu ne trebuie nici unu drept“: și fiindcă suntem „séraci“ și „nenorociți“ trebuie să fie mare numărul celor „necăpătuiți“, cari devenind „esistențe catilinare“ încetă de a mai fi „elemente de ordine.“ Eată ce părere au cei dela „Tribuna“ în privința această:

„Ce-i drept, existențe catilinare pot să devină și nobili scăpătați și necăpătuiți; ba sunt chiar unii dintre dîșii chiar și acum; vorba e însă că în Ardél existențele catilinare maghiare sunt mai multu ori mai puțin inofensive, pe când cele române trăind în strînse legături cu masele poporului pot să devină o calamitate elementară.“ (Tribuna Nr. 104 din 1884.)

Va se dîcă, după cei dela „Tribuna“, guvernul unguresc n'are decît să le dea hrană acestor preținse „esistențe catilinare“ române „ofensive“ din Ardél, căci „drepturi și așa nu le trebuie,“ și atunci pace va fi între Unguri și Români și cei din urmă vor continua a fi unu „elementu de ordine“; ér cei dela „Tribuna“, veseli că au salvat „buna reputațiune a neamului nostru“ se vor pute îmbrățișa cu nobili „inofensivi“ dela „Pești Naplo.“

Negreșit că în puterea acestei speranțe „Tribuna“ adreséză Românilor următoarea provocare:

»Căutați-vé de treburile vóstre, urmați-vé lucrarea în pace, răbdați înainte, căci noi (negreșit cei dela „Tribuna“ — Red. „Gaz. Tr.“) ne vom da tótă silința să-i facem pe cei dela stăpînire să înțelégă, că trebuie să ni se facă dreptatea ce ni se cuvine. Voim în adevér și cu tótă sinceritatea să ajungem la o rezolvare pacinică a conflictului dintre Români și Maghiari, și nu a noastră are să fie vina (ei negreșit: a existențelor catilinare, cari nu dau pace. — Red. G Tr.), dacă o asemenea rezolvare nu va fi cu puțință.“ (Tribuna Nr. 40 din 1885.)

Ei bine, cum își inchipuesc colegii noștri dela „Tribuna“, că Maghiarii „bogați“ și „elementu de ordine“ și „inofensivi“ cum sunt, se vor încumeta a recunósce drepturi unor „nemernice existențe catilinare?“

A! dar uitasem că „noue nu ne trebuiesc drepturi“ și că guvernul n'are decît să ne dea de mîncare, ca să nu ne mai gîndim la „acțiunii violente și nesocotite!“

Nu vedu colegii noștri dela „Tribuna“ absurditatea atitudinii lor politice de pân' acum? Nu vedu ei contradicțiile logice și faptice în cari s'au încurcat și se încurcă totu mai tare pe dîce merge?

Ce privesce linia de conduită ce și-au tras prin programul lor trebuie să recunóschem, că au fost consecuenți numai în aceea: de a-și împlini misiunea de polițai la granițe.

Să credem noi óre, că nesfîrșitele contradicții și paradocsuri, prin cari „Tribuna“ pînă acum a călcat tóte celelalte puncte ale programului sale, este numai o urmare a zelului prea mare dezvoltat în acea misiune, prin care ei pretind a salvá reputațiunea neamului românesc? Să bănuim óre că frazele pompoase „naționale“ fără nici o legătură logică, cu cari îmbracă ei perfidele lor insinuatiuni, sunt numai nisip aruncat în ochii publicului, ca dîșii cu atît mai ușor să pótă pescui în turbure?

Dacă le este așa de multu celor dela „Tribuna“ de „reputațiunea neamului românesc“ n'aveau nicidecum lipsă să recurgă la mijlocul înjositor de a face concurență poliției de stat din Peșta, Viena și Bucuresci.

Aveam colegii noștri dela „Tribuna“ unu tărém cu multu mai multămitor de a-și dezvoltá zelul pentru apărarea reputației noastre naționale. De pildă li s'a dat mai multu ca unu singur privilegiu, ca apărîndu reputația celor mai mari și mai nobile figuri din istoria Românilor ardeleni, să apere și onóra noastră națională.

Dar ce a făcutu „Tribuna“?

A secundatú pressa dușmană nouă, scriind despre Horia și Cloșca în momentul sêrbătoresc a aniversării morții lor, că au fost nisce „păcătoși“ și că „pécatele lor grele,“ ce și-le reamintesc cu „jale fiorósă,“ le-au ispășit prin mórtea lor și dîcînd despre ei, ceea ce

se dîce despre ori-ce omu criminalu, care a ofensatú societatea:

»Horia și Cloșca au fostu frênți în róta călăului dreptatea s'a făcutu; omenirea și-a primitu satisfacțiunea« (Tribuna Nr. 37, 1885).

De ar fi avut „Tribuna“, celú puțin buculu sêmțu să tacă într'unu asemenea momentu, să tacă măcaru de rușinea lumei! Dar cum ar fi putut să tacă, când cea dintîiu debutare a ei a fostu aceea în contra sêrbării memoriei acelor „criminali“, de a căroru fapte, dîceau ei, trebuie „să ne îngrozim?“ („Tribuna“ Nr. 81 din 1884).

Și apoi ce se făcea din „Tribuna“, dacă sêrbîndu memoria unor revoluționari ar fi fostu luată și ea dreptu revoluționară? Și apoi unde rămăneau emigrații ardeleni, cari voiau numai să „agite“ prin acea sêrbare și despre cari „Tribuna“ era atît de imbecilă a presupune că ei, ca și dînsa, n'arú avé nici o pietate cătră acei mari Români? Unde rămănem noi soții presumptivi ai „socialiștilor“, cari după organul Metropolitului asemenea nu din pietate, ci numai ca să agităm amú fi propusú ținerea de rugăciuni pentru sufletele martirilor de neuitată aducere aminte?

Dacă amú fi liberi și bogați, atunci negreșit sêrbarea amintirii lui Horia s'ar face numai din pietate cătră ei, dér fiindcă suntem împilați și séraci nu mai putem avea sentimente de pietate cătră cei ce s'au luptat odinioară pentru libertatea noastră, ci dacă îi sêrbăm voim numai să agităm.

Poftim logică de-a „Tribunei“ și de-a colegului său metropolitan!

Cât de șovăiatori, neleali séu ignoranți suntú cei ce au scris în „Tribuna“ despre Horia și Cloșca, se pôte vedé și din aceea, că odată susținú că „revoluțiunea dela 1784 a avut pentru patria noastră urmări bune,“ („Tribuna“ nr. 74 din 1884) altădată scriu că actul de desperațiune, ce l'au sêvêșitú Românii acum o sută de ani, era celú puțin de prisos. („Tribuna“ Nr. 6 din 1885).

Dér spațiul ne este multu prea scump decît ca să-l împlem cu tóte absurditățile, ce le aflăm în „Tribuna.“

Vedem cu adencă întristare că colegilor noștri le este mai multu de reputația dușmanilor noștri, decît de reputația noastră națională.

În Maiu anul trecut, imediat după turburările din Clușiu „Tribuna“ căutá se îndulcescá faptul scriind, că „manifestațiunile din Clușiu suntú fără de nici o importanță“ și că „pe cercurile hotărîtore maghiare le vorú fi genând mai multu decît pe noi.“ Apoi scusá diarele din Clușiu, dîcîndu că dacă ele au aprobatú purtarea tinerilor maghiari „n'au făcut'o din altú motivu, decît ca să-și acopere gena.“ În fine declară, că „tinerilor maghiari le iértă și această pe când colegilor lor români nu le ar fi iertat'o.“ („Tribuna“ nr. 19 din 1884).

Asemenea în Iuliu anul trecut „Tribuna“ înfruntá pe acele diare române (între cari era și „Gazeta“), cari „grăbeau să le comunice Românilor în traducere articolu insultător ai foilor maghiare și să respundă „cu energiă cuvenită“ la ei“ (Tribuna Nr. 77 1884), acesti articuli dîceau ei erau de natură „a înáspri numai încordarea nenorocită ce există între noi și Maghiari“, căci „prea suntem agitați, prea suntem năcăjiți, prea suntem dispuși la mișcări violente“ (Tribuna Nr. 74 din 1884).

S'ntellege încordarea dintre noi și Maghiari este după „Tribuna“ unu lucru firesc și éráși lucru firesc este că totu noi umérú la umérú cu „Viitorul“ să le întindem mîna de împăcare, ca să încete acea încordare celú puțin din partea noastră, dacă este „lucru firesc,“ că din partea lor nu pôte încetá.

Ast'ai politica „Tribunei.“ În numărul de mâne vomú sférși cu ea.

SCRILE DILEI.

În urma denunțarilor tendențioase ale »Tribunei«, diarele unguresci ne claséză în partida »petroliștilor.«

—0—

Astăzi la 2 ore după prânđu s'a întrunit sinodul protopopescu I. alu Brașovului.

—0—

Cu câtú s'apropie timpul mai caldu, cu atît turburarea dușmanilor noștri cresce. Acum s'au hotărît să confisce cărțile române de prin librării și începutul l'au făcutu cu librăria »Concordia« din Năsăud, prin

notarul Panczel, după ce librăria se asediase cu gen-darm.

—0—

Cu privire la exercițiile de arme ale rezerviștilor și concediaților, ministrul honveșilor a dat următorul ordin :

„La exercițiile din anul acesta vor lua parte oficerii de rezervă din anii de asentare 1880, 1878 și 1876, apoi acei oficeri de rezervă alii căror timp de serviciu activ li s'a micșorat, oficerii de honveși concediați, în fine acei oficeri de rezervă cari aveau să facă exercițiul de arme în 1884, mai departe honveșii asentați în 1880, 1878 și 1876, la batalioanele de instrucțiune honveșii asentați în 1884, honveșii din anii 1883, 1882 și 1878, excepționându pe aceia cari pentru instrucțiune au să se presinte pentru 3 luni în primăvara acasta, apoi acei rezerviști și honveși cari aveau să facă exercițiul de arme în 1884. Se excepționează soldații cari în 1883 au făcut serviciu activ.

—0—

Societatea teatrală ungară a lui Carol Polgar nu va veni să joce în Brașov, precum anunțaserăm, deoarece n'a putut face nici un abonament.

—0—

În Bucuresci s'a înființat o societate literară științifică cu numele „Bolintineanu”, alii cărei scop este cultivarea cunoștințelor intelectuale și dezvoltarea simțimintelor naționale. Acastă societate va avea și o revistă literară. Li urăm isbândă.

—0—

„Românul” spune că s'a constituit definitiv societatea presei în Bucuresci. D. C. A. Rosetti a fost ales președinte în unanimitate, ér ca membri în comitet d-nii: M. Minovici („Curierul Financiar”), D. A. Laurian („Rom. Lib.”), I. G. Bibescu („Românul”), A. Ciurcu („Indép. roum.”), N. Bordeanu, Gr. Ventura („Națiunea”), N. Ghișescu („România”), C. Ștefănescu („Răsboiul”), I. C. Fudescu („Telegraful”), G. Săcășenu („Unitatea Națională”).

—0—

„L'Economiste roumain” află că o societate s'a format la Londra cu capitalul de 2 milioane de lei, pentru a instala în România fabrică de conserve și extracte de carne. Societatea a fost legal înregistrată la Londra și a trimis în Bucuresci un reprezentant însărcinat a obține de la guvernul român autorizațiunea de a funcționa. E vorba de o camdată a stabili două fabrici mari: una aproape de Craiova, cealaltă în Moldova, Societatea cere guvernului: a) a permite intrarea fără vamă a mașinelor destinate la exploatare și a tinichelei trebuincioase la confecționarea cutiilor destinate la re-exportare, b) a controla prin o comisiune sanitară, cu cheltuiala companiei, fabricarea conservelor și a extractului de carne. Se dice că cele două fabrici ar întrebuința numai ele singure toate vitele mari și porcii pe cari țera este în stare a exporta.

—0—

„Delta” se numește un nou ziar ce apare în Tulcea, în Dobrogea. Li urăm viață.

—0—

Telegrame particulare comunică, că în Marsilia s'a ivit din nou colera.

—0—

Concertul filarmonic. Concertul societății filarmonice se va da Marți, în 17 Martie n., în sala otelului Nr. 1. Biletele comandate se pot lua dela librăria d-lui Heinrich Zeidner din Tergu-grăului. Prețul locurilor: Cerce la 1 fl., Stal la 60 cr., Galeria la 60 cr., Partere la 30 cr. Inceputul la 8 ore.

Școlile noastre din Solnoc-Dobêca.

De sub Cibleşu la 1 Martie n. 1885.

Domnule Redactor! Multe ar fi de scris de pe aici, căci multe sunt greutățile cari avem a le suporta din partea stăpânitorilor noștri. Nicăiri nu este, cred, incinsa lupta în așa măsură, pe totă linia, asupra tot ce e român ca în pașalicul nostru, adevărat în comitatul vestitului comite Banffy.

Limba română e atât de persecutată, încât nu este iertată ca să sune în actele oficioase nici barem un nume de botz român.

Comunele sunt îngreutate cu fel de fel de dări. Pentru linia ferată, ce pe aci au să o lungescă, pentru teatru unguresc, foi unguresc, — Românii au să plătescă, căci doră pentru aceea 'să supuși marelui pașă. Glóbele pentru drumul comitatensu nu mai încetă, — lipsește un pumn de prund din o movilă, bietul Român plătesce prețul movilei întregi doioit. Apoi decă-i mai rămâne ceva după toate acestea, acoperiși trebuințele sale casnice și culturale!

Despre toate acestea voi scrie cu altă ocaziune în special și cu dovezi, acum mă voi restringe la descrierea școlilor noastre principale din comitat, și ce trebuie să facem în împrejurările acestea grele ce ne apasă?

Suntem eschiși de pe terenul vieții politice. Nu i-a rămas Românului decât cornele plugului, decă 'lă mai are și nu i l'au dusă executorii. Să ne strângem și așa rândurile, și să stăm neclintiți în păstrarea patrimoniului celui mai scump, ce ni l'au lăsat strămoșii noștri: iimba și naționalitatea, asupra căroră dau năvală ca lupii setoși de pradă. Acestea le putem păstra numai cu ajutorul școlii și alii instrucțiunii. Și te dore inima când privești la școlile noastre.

Poporului abia îi mai rămâne, după atâtea sacrificii pentru stat și pentru maștera administrațiune, mod de ași pute susține ici coala căte o școlă de dómne ajută. Ajutorul dela stat, în visteria căruia se infundă milioane dela Români, nici vorbă să se dea pentru școlile române. Numai acolo e aplicat statul a da ajutor, unde e vorba să se învețe limba maghiară exclusiv.

În comitatul acesta sunt trei locuri principale, precum a scris cineva mai deunăzi în această prețuită fôia: Lăpușul-unguresc, Betleanul și Deșul. În toate trele locurile avem câte o școlă, câte cu un învățător.

Cu școlă din Lăpușul-unguresc am mers mult îndrêt. Acasta s'a ridicat în timpul absolutismului, prin oferte din partea comunelor din cercul Lăpușului și o parte din Chior; un edificiu frumos din toate punctele de vedere corăspunzător. La început, adevărat până la 1868 a avut trei și patru învățători. Era școlă normală (primară) de rangul întâiu. Dela 1868 câțiva ani a rămas cu doi învățători, cari prin zelul lor suplineau golul, și școlă n'a scăpătat. Dela 1880 însă, abia mai pôte susta cu un învățător. Și ce e cauza?

Îndată ce a sosit era constituțională, comunele au fost oprite de a mai presta suma, cu carea de bună voie concurgeau la susținerea școlii. S'a cerut ajutorul dela ministerul de culte, în fruntea căruia era bar. Eötvös. S'a aplaciat odată pentru totdeuna 5000 fl. Abia s'a căpătat 1000 fl. și restul de 4000 fl. s'a sîstat. Pentru ce? Părintescul guvern a avut alt scop, nu ajutorarea școlii române ci ridicarea unei școle de stat maghiare, ceea ce a și făcut încă în 1870, și de atunci până astăzi susta acolo o școlă de stat cu trei învățători și o învățătoresă, bine plătiți. Nu era după gustul domnilor, că în școlă română se creșeau în tot anul câte 80—100 prunci români, ba și maghiari și evrei, deși toate trei limbile patriei se învățau într'însa. Era școlă română și acasta e destul, ca să fi lăsată la cel mai bun casu, în mâna sorții.

Decând s'a cassat ajutorul comunelor, ér din partea statului neputându-se căpăta ajutor, — acastă școlă a început a scăde în privința materială. Trebuia să consume ce avea strîns. Și așa ar fi căduț, însă aci am să amintesc, că în timpul suprem i-a sărit în ajutor cel ce a contribuit mai mult și în prima linie și la ridicarea ei, cu o donațiune de 1100 fl. în realitate și o acțiune de bancă. Și totu acestu prea stimat domn Gabriel Manu, avocat în Deșu, care ocupă cea mai frumoasă pagină în istoria acestei școle, ca președintele senatului acelei școle a alergat la toate adunările „Asociațiunii Transilvaniei”, și descriind starea școlii a căștigat votarea căte unui ajutor anual de 100 fl. v. a. În anul trecut nu s'a putut căpăta nici acestu ajutor, din cauză binecuvântată. Așa stăm cu școlă din Lăpușul-unguresc. (Va urmă.)

Raportul secretarului general al asupra lucrărilor academiei române în decursul anului 1884—1885.

(Urmare și fine)

IV. Colecțiunile.

În decursul anului, dela sesiunea generală trecută până acum, colecțiunile noastre s'au îmbogățit într'un mod cu totul neobișnuit, în special biblioteca este astăzi mai mare decât de două ori câtă era în anul trecut. Comisiunea bibliotecii v'ea arăta mai cu de-amăruntul cum s'au îmbogățit biblioteca și ce s'a lucrât în decursul anului pentru ținerea ei în bună ordine. Eu mă mărginesc a v'ea comunica următoarele:

1. Am avut fericirea a primi în luna lui Iulie a anului trecut în localul nostru prețioasă bibliotecă pe care Camera a cumpărat pentru Academie dela d-lu D. C. Sturdza dela Scheia. Acastă bibliotecă, compusă din 7487 volume, fără a socoti dubletele, este un adevărat tezaur pentru studiile noastre istorice. Ea a fost formată în curs de mai multe decimii de ani și îndreptată în special asupra istoriei Românilor. Posedăm într'însa o mulțime de publicațiuni din cele mai rare și mai prețioase pentru istoria noastră; vom aminti numai o colecțiune foarte bogată de edițiuni vechi a cronicarilor și istoricilor poloni. Cu acastă bibliotecă am primit și 143 volume manuscrise, o prețioasă colecțiune de documente originale române și transilvane din secolii XV—XVIII și mai multe monede românești.

2. Prin daruri și schimburi s'au înmulțit biblioteca noastră în acestu an asemenea foarte mult. Numărul volumelor primite în acestu mod trece peste 1820.

3. Încă înainte de sesiunea trecută localul bibliotecii noastre nu mai era îndestulător pentru așezarea tuturor cărților. D-vóstră, prevădend o parte din creșterea bibliotecii, ați dispus facerea unei noue instalări pentru așezarea părții, care nu mai încăpea în cea veche.

Acastă lucrare s'a executat întocmai după cererea făcută în sesiunea trecută de comisiunea bibliotecii și aprobată de D-vóstră.

Deși instalarea acasta este făcută câtă a fost cu puțință mai încăpătoare, totuși, în urma creșterii enorme a bibliotecii, ea nu este de ajuns pentru instalarea sistematică a tuturor cărților. De aceea din ce în ce mai mult devine urgentă necesitatea unui local propriu al Academiei în care să se pôte face instalări suficiente pentru biblioteca noastră, care în curs de puțin ani a ajuns a fi cea mai prețioasă în țară. Avem viuă speranță că guvernul M. S. Regelui se va grăbi cât mai curând a înzestra Academia cu un local potrivit cu trebuințele sale.

4. Colecțiunea numismatică. — În cursul anului expirat s'au prezentat favorabile ocaziuni prin cari am putut îmbogăți foarte mult colecțiunea noastră de monede vechi românești prin însemnate cumpărări.

Numărul bucaților cu cari a crescut colecțiunea este de circa 1200, toate moldovenești. Din acastă numeroasă colecțiune, 575 de monede sunt dela Bogdan Voevod și 470 dela Petru Mușat, celelalte dela diferiți domni. Exemplarele în număr așa de mare din monedele lui Bogdan și ale lui Petru Mușat au o însemnătate considerabilă din mai multe puncte de vedere: pe de-o parte se pot alege din ele exemplare de o conservatiune bună, pe de altă parte vor pute servi la facerea de schimburi cu alte cabinete numismatice, și în fine servesc spre a ne da o idee despre circulațiunea numeralului în anumite epoci și despre cantitatea monedelor bătute de diferiți domni.

5. Colecțiunea de documente istorice a crescut prin diferite daruri, între cari voi aminti cu deosebire colecțiunea compusă din 78 documente în copii și 10 în original dăruite de d-lu membru corespondent Obedenaru. Aceste documente prețioase pentru Istoria Românilor au fost colectate la Roma și dăruite de d-lu Obedenaru pe lângă o relațiune asupra direcțiunii ce ar trebui dată cercetărilor istorice române în arhivele și bibliotecile Romei.

Prin cumpărare s'au procurat 470 documente române din diferite epoci și de mai multe feluri.

V. Din cele ce am avut onore a v'ea espune în capitolele precedente ați văduț, domnilor colegi, că colecțiunile noastre de tot felul au crescut în anul trecut într'un mod cu totul neobișnuit. Acastă creștere a înmulțit în proporțiune lucrările ce trebuiesc făcute pentru punerea și ținerea colecțiunilor în bună rânduă. Cu totă străduința cu care a lucrât personalul foarte restrîns al cancelariei noastre, el nu a putut birui toate operațiunile căte reclamă acastă creștere de material. De aceea ni se impune necesitatea de a mai mări personalul cancelariei, mai ales fiindcă toate colecțiunile noastre trebuie ordinate într'un mod definitiv după sisteme raționale și bine studiate spre a pute apoi continua pe aceiași basă și cu orînduirea materialelor cu cari de acum înainte se vor îmbogăți. Aceste organizări cer, pe lângă un studiu serios asupra metodelor, foarte multă lucrare materială cum sunt copiere de titlurile cărților, facere de inventarii pentru documente, etc., pentru formarea diferitelor cataloge cari sunt hotărîte de regulamentul bibliotecii votat de d-vóstră în sesiunea trecută. Delegațiunea va veni în acastă privință cu propuneri înaintea d-vóstră spre a satisface și aceste trebuințe ale serviciului intern al Academiei noastre.

VI. Spre a încheia raportul asupra lucrărilor din cursul anului, am onore a v'ea espune resumatul operațiunilor casei Academiei în anul nostru bugetar 1884—1885.

Secretarul General,

D. Sturdza.

DIVERSE.

Femeile în Cochinchina. — Un misionar din Cochinchina a publicat sub titlul de „Două-deci de ani în Annam”, un volum foarte interesant, din care eștragem pasagele următoare: Când un bărbat are a se plânge în contra soției sale, nu face decât a o pedepsi. Cu toate acestea nu se grăbesce cătuși de puțin și lasă să-i treacă prima furie produsă de greșela comisă. După ce și-a luat dejunul, și-a bătut ceaiul și și-a fumat țigara, se îmbracă într'un costum convenabil, ia un aer magistral și dice soției sale să-i aducă varga. Femeia se supune cu respect și se întinde cu fața în jos pe un covor, la picioarele soțului ei. Acesta o lovesce de trei ori cu varga pe spinare, apoi îi face o mică morală bine simțită în privința datorilor unei soții cum se cuvine să fiă cătră soțul ei. La fie-care punct și subdiviziune a discursului, face o mică pauză și ridică varga mai dând câte o lovitură; dómna cere iertare, plânge, geme și făgăduiesc că pe viitor are să se poarte bine. Bărbatul îi dă varga s'o ducă la loc; ea salută și se retrage mulțămindu-i. După prânz se începe aceeași ceremonie, și apoi o repetă mai nainte d'a se culca, căci ori-ce corecțiune trebuie să se facă de trei ori. Totu ast-fel se coregă și copii și servitorii. Ori-ce procedeu mai puțin solemn este privit ca un dispreț pentru femeie! Îndată ce bărbatul a eșit din casă, soția lui își răsună pe căne, pe pisică seu pe ori-ce altu dobitoac, și câte odată chiar pe copii ei, luându-i cu aceeași vargă la bătaie și făcându-le aceeași morală ca și soțul ei.

**

† Necrolog. — Valentinu Papu de Băscesci, protonotar la tribunalul regesc din Zelău, a încetat din viață în 28 Fauru n., în alii 35-lea an alii etății și alii 5-lea an alii fericitei sale căsătorii. Fiă-i țărâna ușor!

Editor: Iacobu Muresianu.

Redactor responsabil: Dr. Aureliu Muresianu.

Cursul la bursa de Viena din 10 Martie st. n. 1885.

Table with exchange rates for various currencies and commodities like gold, silver, and bonds.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 25 Februarie st. v. 1884.

Table with market data for Bucharest, including interest rates and bank prices.

Cursulu pietei Brasov

din 11 Martie st. n. 1885.

Table with market data for Brasov, including prices for various goods and currencies.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpara in tutungeria lui I. Gross.

20% Tote preturile scadute 20% per comptant.

Magazinul de incaltaminte

al lui

Ioan Sabadeanu

Fabricat propriu si strainu, solidu si modernu. Recomanda on. publicu cu preturi scadute tote felurile de incaltaminte fine si ordinare, pentru barbati, dame si copii, gata seu dupa masure fabricate.

Ghete de barbati dela v. a. fl. 3.60 cr. in susu.

Ghete de dame " " " 3. " " "

Pantofi si ghete de copii dela 60 " " "

Pantofi de casa de piele, pislă seu stofa brodate cu flori pentru barbati si dame dela v. a. fl. 1.30 cr. in susu.

Specialitate.

Cisme de copii in cretu de Karlsbad dela v. a. fl. 3.50 cr. in susu

Soşoni de postavu de pislă si cu Gumă englesescă. — Soşoni cu talpe de pislă lungi si scurti pentru voiajior. = Galoc de gumă englesă. — Sandale de gumă si de pislă pentru dame, barbati si copii cu preturi eftine.

Cisme de copii ordinare dela v. a. fl. 2 in susu

barbati " " " 5 1/2 " "

femei " " " 4 " "

Comandele din afara se efectueza dupa mesurile trimise promptu si cele nepotrivite se iau indertu in schimb.

20% Tote preturile scadute 20%

Bole secrete

le vindecu pe basa celei mai noue constatari ale sciintei, chiar si casurile cele mai desperate fara ca cineva se fie impiedecatu dela lucrulu seu. Asemenea vindecu urmarile rele ale pecateloru tineretei (onania), slabiciune de nervi si impotentă. Mare discretiune. Ne rugamu pentru descrierea completă a bolei.

Dr. Bella,

memburu alu mai multoru societati sciintifice etc. 6. Place de la Nation, 6. — PARIS.

De observatu.

Epilepsia.

Cei ce suferu de spasmuri, de carcei si de nervi gasescu ajutoru siguru prin metoda mea. Onorariile se dau dupa ce se voru observa succese. Tractarea in scrisu. S'au vindecatu sute de omeni.

Prof. Dr. Albert,

distinsu, pentru deosebitele succese, de catre societatea sciintifica francesă cu marea medaliă de auru el. I.

6. Place du Trone, PARIS.

Mersulu trenuriloru

pe inia Predealu-Budapesta si pe inia Teiusu-Aradu-Budapesta a calei ferate orientale de statu reg. ung.

Large table with train schedules for routes: Predealu-Budapesta, Budapesta-Predealu, Teiusu-Aradu-Budapesta, Budapesta-Aradu-Teiusu, Aradu-Timisora, Timisora-Aradu, and Petroşeni-Simeria (Piski).

Nota: Orele de nopte suntu cele dintre liniile grose.